

Τιμωρός ο Θεός; (Κώστας Νούσης, Θεολόγος - Φιλολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Με αφορμή τα γεγονότα των ημερών, κινήθηκε μέσα μας και έξω μας το προαιώνιο πρόβλημα της θεοδικίας. Πού είναι ο Θεός, αν υπάρχει; Γιατί επιτρέπει το κακό, εφόσον είναι παντοδύναμος και αγάπη; Είναι τιμωρός ο Θεός; Είναι μόνο αγάπη ή και δικαιοσύνη; Και αν είναι δίκαιος, για ποιον λόγο ευημερούν οι κακοί; Ερωτήματα εξάπαντος όχι πρωτόγνωρα ή άγνωστα στις συνειδήσεις του μετανεωτερικού ανθρώπου, που από τα γεννοφάσκια του γαλουχείται με τα ερωτήματα και τις παραδόσεις του αγνωστικισμού...

Εμείς καλούμαστε, φυσικά, να δούμε και να αντιμετωπίσουμε τα διλήμματα και τις απορίες τούτες με τον χριστιανικό τρόπο του σκέπτεσθαι και πιστεύειν. Ο χριστιανός δεν είναι ένα ον εκτός τόπου και χρόνου, παράλογο ή ευκολόπιστο, φανατικό ή δεισιδαίμον. Μιλάμε για τον αυθεντικό χριστιανό και όχι για την καρικατούρα του - βλ. ζηλωτή ή φονταμενταλιστή. Μέσα από το Ευαγγέλιο του

Χριστού και την εκκλησιαστική - Πατερική παράδοση μπορούμε να δούμε καθαρά όλα τα θέματα, όπως και αυτό της «θεοδικίας».

Πρέπει καταρχήν να ξεκαθαρίσουμε ότι στην ουσία πρόκειται για το πρόβλημα της ανθρωποδικίας. Το ότι, για παράδειγμα, οι φωτιές της Αττικής είναι καρπός σχεδιασμένου εμπρησμού, άναρχης δόμησης και κρατικής υποκρισίας, ολιγωρίας ή αδυναμίας, για αυτά όλα φυσικότατα και δεν ευθύνεται ο Θεός, αλλά εμείς οι ίδιοι. Ωστόσο, υπάρχουν και φυσικά φαινόμενα, στην καταστροφή των οποίων δεν μπορούμε να πούμε ότι έχει άμεση σχέση ο άνθρωπος, όπως π.χ. στους σεισμούς.

Ο προβληματισμός μας συνεχίζεται πάνω στο δεδομένο ότι ο Θεός είναι πανταχού παρών και τα πάντα πληρών και παντοδύναμος. Μπορούμε, επομένως, να ισχυριστούμε ότι κάποιο κακό συμβαίνει χωρίς να το γνωρίζει και χωρίς, τουλάχιστον, να το ανέχεται ή να το επιτρέπει; Προφανώς όχι. Εδώ, λοιπόν, απομένει μονάχα η ερμηνεία της ανθρώπινης ελευθερίας, η οποία εισήγαγε και εισάγει αδιαλείπτως το κακό μέσα στην ιστορία. Και ποιος, τότε, ο ρόλος του Θεού; Ανασταλτικός και θεραπευτικός. «Κρατάει, θα λέγαμε, τα μπόσικα» ανάμεσα

στον σεβασμό που δείχνει στην (χορηγούμενη από τον ίδιο) ανθρώπινη ελευθερία και στην προνοιακή του επέμβαση προς εξάλειψη του κακού, το οποίο υφίστανται πολλάκις και αθώα θύματα, παντελώς ανεύθυνα (βλ. παιδάκια).

Ο Μ. Βασίλειος στον λόγο του «ότι ουκ ἔστιν αἴτιος των κακῶν ο Θεός» αναλύει με ἔξοχο τρόπο το γεγονός ότι ο Θεός δεν φταίει ἐπ' ουδενί για τη γένεση και ὑπαρξη του κακού. Μόνος αἴτιος τα κτιστά ὄντα, κατά πρῶτον και κυρίως ο διάβολος και δευτερογενῶς ο ἄνθρωπος. Το κακό, σύμφωνα με την πατερική παράδοση, εἶναι ανυπόστατο. Παίρνει «υπόσταση» - 'παρυπόστατον' - ἀπὸ την κακή προαίρεση και την κτιστότητα των ἔλλογων ὄντων. Ο Θεός εἶναι φύσει Ἀγαθός και Ἀγάπη. Ὅ,τι ἔφτιαξε και ποιεί εἶναι «αγαθόν, καλόν λίαν». Καμιά «ουσιαστική» σχέση δεν ἔχει ο Θεός με το κακό (φυσικό και ηθικό) και με την αμαρτία. Εμεῖς ευθυνόμαστε για ὅλα, εἴτε αὐτό εἶναι εμφανές εἴτε ὄχι.

Ο Θεός σέβεται ἀπόλυτα την ελευθερία μας, ἀλλά ὄχι και χωρὶς ὅρια. Επεμβαίνει και παρεμβαίνει. Ο τρόπος του ὅμως εἶναι μυστικός, δηλαδή μυστηριακός και ακατάληπτος για τα δικά μας δεδομένα. Αὐτός εἶναι ἀκτιστος και τέλειος, ποιος μπορεί να κατανοήσει τα μυστήρια του Θεού, αν Εκείνος δεν τα ἀποκαλύψει; Ἐπίσης, πρέπει να ἔχουμε κατά νου πάντοτε ὅτι «ο Θεός ἀγάπη εστίν», ὅπως λέει ο ευαγγελιστής Ἰωάννης. Οι μεγάλοι Ἅγιοι καταμαρτυροῦν ὅτι ο Θεός «εἶναι ἀπὸ τη φύση του Ἐλεος» (ἅγιος Σιλουανός). Ο ἅγιος Ἰσαάκ ο Σύρος αναφέρει ὅτι ο Θεός

είναι μάλλον ελεήμων παρά δίκαιος, συγκριτικά με τα λάθη και τα εγκλήματατά μας. Και όταν «τιμωρεί», με πόση αγάπη παιδαγωγεί...

Ο όσιος Πορφύριος τόνιζε ότι Θεός δεν είναι μόνο αγάπη, αλλά και δικαιοσύνη. Δεν μπορεί να αφήσει «ατιμώρητο» τον άδικο και εγκληματία. Ούτε η ανθρώπινη δικαιοσύνη δεν σηκώνει κάτι τέτοιο... Ο ίδιος όσιος, ωστόσο, σε άλλη συνάφεια υπογράμμιζε ότι ο Θεός «δεν τιμωρεί, ο άνθρωπος αυτοτιμωρείται με τις επιλογές του». Δεν πρόκειται, οπωσδήποτε, για αντιφάσεις. Ο Θεός είναι φύσει ελεήμων και φιλόανθρωπος, σε καμιά περίπτωση δεν είναι εμπαθής τιμωρός, δικαστής, δήμιος και σαδιστής. Ακόμη και η κόλαση είναι μια άλλη έκφραση της θείας αγάπης, αλλά αυτό δεν μπορούμε να το αναλύσουμε εδώ.

Και τι κάμει, λοιπόν, ο Θεός με το κακό που βλέπουμε να επιτρέπει, να «παραχωρεί» με πιο θεολογική ορολογία; Αν ο Θεός δεν παρενέβαινε, εξάπαντος δεν μπορούμε να φανταστούμε τι θα γινόταν στον κόσμο... Αλλά και όταν ακόμη «παραχωρεί» το κακό σύμφωνα με τις ανεξιχνίαστες βουλές Του, πάλι το θεραπεύει και στη ζωή αυτή σε ένα βαθμό (με την απόδοση της ανθρώπινης δικαιοσύνης για παράδειγμα), αλλά προπαντός στην απόδοση της θείας δικαιοσύνης μέσα στην υπέρλογη «αναψυχή» του άμεσου μεταθανάτιου Παραδείσου, κυριότατα δε στη μέλλουσα Βασιλεία Του, μετά την κοινή ανάσταση των κεκοιμημένων με τα νέα σώματά τους. Η νίκη επί του θανάτου από τον Χριστό είναι ήδη το κυριότερο και βασικότερο πλήγμα κατά του περιεκτικού και πολύμορφου κακού. Αλλά εδώ σίγουρα θα έχουμε ενστάσεις από όσους δεν (πολυ)πιστεύουν...

Ο λόγος της Εκκλησίας σήμερα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεχτικός. Οι εποχές άλλαξαν. Οι άνθρωποι είναι πιο αδύναμοι ψυχικά και ευαίσθητοι. Οι αδιάκριτες κορώνες της θεοδικίας – καρπός συνηθέστατα ψυχοπαθολογικών συμπλεγμάτων και ζηλωτισμού των φορέων τους – προκαλεί μάλλον το γενικότερο αίσθημα παρά οδηγεί σε μετάνοια και προβληματισμό. Η Εκκλησία είναι η μεγάλη μάνα και γιάτρισσα του κόσμου, που θάλπει και θεραπεύει τα πονεμένα παιδιά της, προσεύχεται για αυτά και τα οδηγεί σταυρικά στην ερχόμενη οσονούπω εσχατολογική Βασιλεία του Θεού, στην οποία προσδοκούμε εμείς οι χριστιανοί ότι θα θεραπευθεί και θα καταργηθεί το κακό ολοκληρωτικά, οριστικά και αμετάκλητα. Και μόνον τότε. Έως τότε έχουμε την προσευχή, την υπομονή, τη μετάνοια, το δάκρυ, την ελπίδα και την αγάπη...